

SLOVENSKI

UČITELJ.

Glasilo „Učiteljskega društva za slovenski Štajer.“

Izhaja 5. in 20. vsakega meseca na celi
poli in velja za celo leto 3 gld., za pol
leta 1 gld. 60 kr.

|| Za oznanila se plačuje od navadne ver-
stice, če se natisne enkrat, 10 kr., dvakrat
14 kr., trikrat 18 kr.

Štev. 8. V Mariboru 20. aprila 1877. Letnik V.

Skupno izgovarjanje v narodnej učilnici.

(Po Wiedemannu predelal Tone Brezovnik.)

Vsi skušeni in praktični pedagogi priznajo, da je skupno izgovarjanje za elementarni razred izvrsten izobraževalni pripomoček in nje poraba neopustljiva naloga učitelja malih. In resnično, mi skupnega izgovarjanja ne moremo vsestransko dovolj vežbati, nikdar pregosto zapovedati: „Vsi skup“. Če našemu spominu ne zaupamo zadosti, zapišimo kar rajši v kak kot urne razdelitve — če mogoče rudečoj tinto —: „Prav pogosto vse skup govoriti pustiti!“

Menimo, da ne bo škodovalo, če nekoliko razjasniti poskusimo, je li to skupno izgovarjanje, ktero nas vendar pri hitrem napredovanju zavira, ki je včasih prav neusmiljeno nesoglasna godba, pouzročujoča nam često glavobolj ali šumenje v ušesih, res tako važna reč.

Da pač, dragi prijatelj! Elementarni, skupno izgovarjanje zanemarjajoči učitelj, podoben je vojnemu ministru, ki vsacega svojih vojakov vsak dan posamič in nikdar svoje čete v celoti eksercirati ne pusti. Slabo vojsko bi na bojišče postavil.

Skupno izgovarjanje pred vsem jezike razveže.

Če nam je tudi znano, da imajo ti naši mali ljudje prav gibčen in učen jeziček — ki se mora često kmalo berzdati, — uči nas vendar skušnja vsako leto na novo, ka je spretnost govorjenja pri novincih (posebno na deželi) pri razmerno velikem številu še zelo nedostatna. Vsako leto skoro se najde kateri, ki ne govori gladko, jeclja, nekatere glase (r, s, š i. dr.) celo izgovoriti ne more, ali kakor se navadno reče „kikeljkoklja“. Vsakokrat so med novinci tudi taki, ki sicer vsako besedo prav izgovarjajo, toda z nekako vidno težkoto itd. Ko bi taki „bolniki“ ne prišli drugače k govorjenju, nego kedar bi vprašani

bili, bilo bi jih zdraviti prvo leto prekratko. Če pa v razredu zmiraj in zmiraj skupno govoré, postane po le-tem čutjenem izgledu in vedno vajo jezik polagoma prost in gibčen in napaka (pogosto v pomankljivej domači izreži svoj uzrok imajoča) odpravi se često vže v prvem četertletju.

Skupno izgovarjanje olika govorjenje.

Če se vže nemški elementarni učitelji, podučevajoči v velikih mestih, imajoči otroke od samih olikanih ljudij ¹⁾ pritožujejo, da otroci v šolo prisédši nikakor ne govoré v pravilnej nemščini, nego zeló pogosto prav po „tercijalsko“, kako se moramo stoperv mi pritoževati, ko se naši učenci in učenke skoro le iz dežele rekrutirajo. Kako dobro zdravilo je tu skupno izgovarjanje, pravi kazenski jopič za govorila! Med tem ko otroci v prvih dneh — recimo magari tudi tednih — pri odgovorih i. dr. le v svojem jeziku govoré, zgubi se to kmalo. Kmalo zapazimo, da so se pravilne slovenščine privadili, da se nekako sramujejo drugače govoriti, ja, da se celó onemu posmehujejo, kteremu še enkrat kak „naka“ (ne) „dáma“ (domá), „ana“ (ena), „šov“ (šel) itd. uide. Le ta berzi napredek se niti po izgledu učitelj a, niti po govorjenju posameznih tako temeljito ne doseže, kot osobito po skupnem izgovarjanju.

Poslušajoči zapazimo, da si po skupnem izgovarjanju nekteri učenci lepši, pravilnejši glas pridobijo in vterdijo. To je enako kot pri petju. Vzami gosli in zagoslaj — ali če so vse strune potergane — tvoje gerlo in zapoj učencem kak glas. Slišal boš skoro toliko različnih glasov, kot imaš sploh otročkih gerl pred seboj. Ta prvi petja glas v elementarnem razredu spreleti muzeg in kosti. Ponavljaš li te pevske vaje pridno, se bodo kmalo ti različni glasi do neke stopinje v soglasje sklopili. Poveš svojim malim prvo besedo, ali prvi stavek za skupno izgovarjanje, našel boš isto zmešnjavo organov. Eden gruli, drugi bevka, tretji veka. Vadi se pa skupno izgovarjanje pridno, nastane polagoma eden harmonični glas, ki potem tudi ostane.

Skupno izgovarjanje dá tudi bojzljivim pogum.

Vsako leto je med novinci nekoliko bojzljivih. Iz nekterih v prvih dneh — če bi mu bogve kaj za plačilo ponudil — nijsi vstanu besedice izvabiti. Drugi se jedva upajo na vprašanje njih kratko, pošteno ime povedati. Iz lastne volje na kako na vse obrnjeno vprašanje odgovoriti, potrebuje pri mnogih, skoro da pri večini dolgo časa. Tako na tujem kraju, v še neznanem društvu, pred učiteljem, kterega ne pozna in kojega so mu morebiti doma strašno naslikali, govoriti, sam govoriti, tako rekoč na povelje govoriti, to je tirjatev, ktere takoj spol-

¹⁾ Da o nemških otrocih iz dežele ne govorimo!

niti, jim jih bojazljivost ne dopusti. Kolikokrat so neme solze edini odgovor. Mnogo otrok je baš prebojazljivih. Mislijo, da bi bili osramočeni, ko bi sami svoj glas povzdignili. Tu pomaga sedaj skupno izgovarjanje izvanredno dobro. Cesar se vsi upajo, upa se tudi on: „Kjer vsak ljubi, Karl sam ne more čertiti“. Godi se bojazljivemu otroku, kot boječemu vojaku, kteremu straha pred prvim strelom vsi udi trepetajo. Stoji pa v versti, naskoči li cel regiment nasipe, tedaj zgrabi tudi njega pogum in vojuje se hrabro zraven. Je-li tako boječe otroče osem dnij skupno z drugimi govorilo, zraste tudi njemu pogum. Ono razvidi, da gre in da se nič ne zgodi. Ohrabri se torej v kratkem tudi „šolo nastopiti“.

Skupno izgovarjanje obderži otroke pri predmetu.

Sedi Mirko ali Minka še tako pobožno, derži ročice pravilno na klopi, ima mala očesca strogo na Te obrnjene, ipak ne moreš vedeti, ali je tudi duhom pri predmetu. Mali duhovi so včasih čisto kje drugje. Pisatelju teh verstic se je prigodilo, da ko je otrokom baš nekaj zanimivega pripovedoval, neki otrok na enkrat pravi: „Gospod učitelj, jutri dajo moja babica svinjo zaklati“. Neko drugokrat, sred nauka vzdigne neko malo deklice roko v znamenje, da hoče nekaj povedati. „No Rozika“, vprašam, „kaj bi rada povedala?“ — „Gospod učitelj, včeraj je naša mačka veliko veliko miš vjela.“

Takovi „nepriročni“ uvedejo se po skupnem izgovarjanju takoj k predmetu. Če tudi naenkrat niso vedeli, o čem se govori, le eden stavek, kojega množica izgovori, uvede jih k predmetu nazaj. Zanimarja se pa skupno izgovarjanje, pripeti se lahko, da bo Milan pol ure doma pri zajcih, Idica pa pri svojih punicah, med tem ko učitelj drugim bogve kaj resnega razlaga.

Skupno izgovarjanje obvarje otroke pred dolgim časom.

Marsikoji izmed malih, ktere dobimo, od doma niso navajeni, sploh na kaj ali o čem misliti. Naj se še tako potrudimo, tako lahko prebavljivo in zanimivo, naj jim duševno hrano prirediti skušamo, naj smo še tako zbirčni v predmetih, se nam ipak ne bo posrečilo, vsem razumljivim biti, vse za stvar zanimati. Nij se nam treba čuditi, če na posameznih jasno opazimo, da jim je naš predmet dolgočasen; če vidimo, da se Slavku zdeha in da se Zvonimir steguje. Dolg čas pa je pri malih to, kot če pri peči ne „vleče“. Meči derva po sežnjih in premog po škafih vanj, če ne vleče, noče goreti.

Ta dolg čas pa se iz kroga malih odpravi, če morajo pogosto to, kar učitelj ali kak učenec pove, skupaj povedati. Če je tudi kateri taki med njimi, kateri po nobeni ceni misliti noče, dobi po tem takem vsaj nekaj dela. On mora govoriti. Tako skupno izgovarjanje odškoduje tudi posamezne, ki slučajno celo

uro niso vprašani bili; nesreča, ktera lahko, osobito v prenapolnjenih razredih, ktereга zadene.

Skupno izgovarjanje je pa tudi radi tega hasnovito, ker po njem sod ali zaključek, kôjo si Ti ali kakov učenec izrekel, **vzajemno blago** vseh postane. Najdeni stavek ali misel morajo vsi izgovoriti in tako ga postanejo vsi vdeležni; ono postane bolj ali manj last njih spomina ali serca. Je dotičen stavek posebne važnosti, sme se mirno vestjo dva- tudi trikrat skupno ponoviti.

H koncu naj še omenimo, da skupno izgovarjanje učenje malih **jako oživi**. Kjer se ono nikdar, ali pa le redko zgodi, postane poduk prav lehkô utrujen, mlahav (schlaf) ali mertev, posebno če mali niso navajeni glasno odgovarjati. Zadone pa glasi malih često združeni, pride nekaj veselega, svežega, spodbudljivega k reči in to mora učitelja, učence in poslušalce zadovoljiti.

Zatoraj, dragi prijatelj, pusti tvoje učence prav pogosto skupno govoriti! Poskusi to če mogoče takoj v najpervih šolskih dnevih vpeljati in vezbati. Ja pač, tudi to se mora vezbati, kajti mali še tega ne znajo. Povej jim prvi ali drugi dan stavek: „Jaz sem otrok“, in zapovej jim to skupno povedati. Kako se to glasi! Groza spreleti poslušajočega. Eden začne takoj, drugi pozneje. Eden govori počasi, drugi hitro. Eden pove ta stavek celô dvakrat. S kratka, imamo prav žalosten „quodlibet!“

(Dalje prib.)

Obravnava pred porotno sodnijo v Celji.

Lansko leto bila je 15. številka „Slov. učitelja“ konfiscirana zaradi nekega dopisa „Iz Gorenjskega“. Dopisnik je pred sodnijo sam izpovedal, da je on isti članek spisal in ga redakciji „Slov. učitelja“ poslal. Zategadel je državni pravdnik dopisnika tožil in je bila končna obravnava pred porotno sodnijo v Celji 8. marca. Da naši čitatelji celo to obravnavo zvedô, ponatisnemo tukaj članek, ktereга je o tej stvari prinesla „Cillier Zeitung“:

(Der erste Pressprocess vor dem hiesigen Schwurgerichte.)
Der Straffall, welcher am 8. d. M. vor den Geschwornen zur Austragung gelangte, erregte, so unbedeutend er an und für sich scheinen mag, erhöhtes Interesse, da ein Pressprocess seit der Institution der Schwurgerichte hier noch nicht vorgekommen und man daher billig Grund hatte, auf das Verdict der in solchen Fällen hier ganz unversirten Jury gespannt zu sein. Und wir wollen es gleich am Anfange unseres Berichtes constatiren, die Geschwornen sind wie immer mit dem unbefangenen, freien

Muthe, welcher die Zierde des freien Mannes ist, an die Beurtheilung des ihnen ferneliegenden Falles gegangen und haben — ohne sich von den, wenn auch noch so trefflichen Ausführungen des öffentlichen Anklägers beeinflussen zu lassen — der Stimme ihrer eigenen Ueberzeugung, der Ueberzeugung freier und über die Publikationen der Presse liberal denkender Männer in ihrem Wahrspruche Ausdruck gegeben.

Es handelte sich, wie wir der Anklage entnahmen, um das Vergehen gegen die öffentliche Ruhe und Ordnung nach §. 300 St.-G. — Der 20jährige Schullehrer Max Ivanetitsch nämlich hatte von Krainburg aus, wo er zur Zeit als Lehrer fungirte, an den in Marburg erscheinenden „Slovenski učitelj“ eine Correspondenz gerichtet, in der er von einer Betrachtung der neuen Schulgesetze ausgehend, speciell die Functionen eines Bezirks-Schulinspectors eingehender beleuchtet, dabei aber der Person des Bezirks-Schulinspectors Kuster in Krainburg, mit dem er sichtlich, — ob begründet oder unbegründet bleibt dahingestellt — nicht im besten Einvernehmen gestanden, die Anwürfe der Unwissenheit, Taktlosigkeit, der despotischen und polizeilichen Ausübung seines Amtes macht, in welchen Anwürfen im Zusammenhalte mit dem Schlusse der Correspondenz, welche am 5. August d. J. im oben genannten Blatte erschienen ist, der Anklage zufolge das Vergehen der Störung der öffentlichen Ruhe und Ordnung durch Schmähung oder Verspottung eines Regierungsorganes in Ausübung seiner Amtspflicht, begründet erscheint.

Die betreffende Nummer des „Slovenski učitelj“ wurde confiscirt und Max Ivanetitsch hatte sich, obgleich der in der erwähnten Correspondenz angegriffene Kuster auf dessen weitere Verfolgung verzichtete, gegen die eben mitgetheilte Anklage zu verantworten.

Den Vorsitz im Gerichtshofe führte KGP. Heinricher, die Anklage vertrat St.-A.S. Dr. Gertscher, als Verteidiger fungirte Dr. Schurbi.

Der Angeklagte, der, obgleich des Deutschen mächtig sich Anfangs in slovenischer Sprache verantworten will, worauf der Vorsitzende aber nicht eingeht, gibt zu, den genannten Correspondenz-Artikel geschrieben zu haben, glaubt hiezu aber nach dem Vorgehen Kusters der Lehrerschaft gegenüber berechtigt gewesen zu sein, will nur auf eine Besserung der Uebelstände hingewirkt haben und stellt die Absicht der Aufreizung zum Hasse und zur Verachtung, ungeachtet der etwas scharfen Ausdrücke, entschieden in Abrede.

Den Geschwornen wird folgende Schuldfrage zur Beantwortung vorgelegt:

„Ist der Angeklagte Max Ivanetitsch schuldig dadurch, dass er den in Nr. 15, Jahrgang IV. der in Marburg erscheinenden

periodischen Zeitschrift „Slovenski učitelj“ vom 5. August 1875 abgedruckten Artikel „Iz Gorenjskega“ beginnend mit den Worten „tri leta je vže“ und endend mit den Worten „bliža se tvoj Odisej“ verfasst und der Redaction des „Slovenski učitelj“ behufs Drucklegung eingesendet hat, in Folge dessen derselbe im genannten Blatte auch abgedruckt wurde, in welchem Artikel er unter Erwähnung der neuen Schulgesetze und der durch dieselben eingeführten Inspectoren, die Pflicht eines solchen und den Zweck der Inspektion besprechend sofort den Michael Kuster, k. k. Bezirksschulinspektor in Krainburg namentlich benennt und ihm daselbst in Beziehung auf seine Amtsführung Partheilichkeit und Mangel an Objectivität vorwirft a) indem er mehr darauf sieht, wer etwas thut, als darauf, was jemand thut; b) indem er dem Lehrer, der sich bis zur Erde neigt und die Fersen leckt, grösstentheils günstig gesinnt, hingegen jenem ungünstig ist, der den selbststüchtigen Neigungen Kusters nicht dient; c) indem er dadurch theils Gleichgiltigkeit zu Tage fördert, theils die Freude zum Lehren erstickt und tödtet mit dem Resultate, dass die Schule nicht vorwärts schreitet, woran der seiner Aufgabe nicht gewachsene Inspector (Kuster) schuld sei; d) denselben als keine Achtung verdienend hingestellt; e) demselben vorwirft, dass er voll Ränke sei, die Lehrerschaft verrathe und verschwärze und die Lehrer, wenn sie nicht in sein Horn blasen, zur Ordnung bringen (discipliniren) will; f) dieses Handeln des Inspektors als ein despotisches und taktloses bezeichnet und schliesslich erklärt; g) dass sich die Lehrer diesem Handeln des Inspektors entgegensetzen und in Zukunft die ungerechtfertigten Angriffe dieses pädagogischen Nichtfachmannes abweisen werden — in demselben durch Schmähungen oder Verspottungen anderer zum Hasse oder zur Verachtung gegen ein Organ der Regierung in Beziehung auf seine Amtsführung aufzureizen gesucht habe?“

Der öffentliche Ankläger geht in seinem, wie bereits erwähnt, trefflichen Plaidoyer von dem Satze aus, dass die Presse eine bedeutende und im Interesse des Fortschrittes unvergleichlich grosse Macht sei, die aber, wenn sie die ihr vom Gesetze und dem Zustande vorgezeichneten Grenzen überschreitet, sich zu einer sehr gefährlichen Macht gestalte. Eine solche Ueberschreitung will nun der Ankläger in dem vorliegenden Falle finden und deshalb müsse er den Geschwornen die Bejahung der Schuldfrage empfehlen.

Der Vertheidiger Dr. Schurbi hält sich in seinen höchst sachgemässen Ausführungen genau an die Schuldfrage, deren einzelne Punkte er widerlegt, indem er in den incrimirten Stellen höchstens persönliche Beleidigungen, durchaus aber keine Schmähungen oder gar Verspottungen zu erblicken vermag, welche geeignet wären, zum Hasse oder zur Verachtung aufzureizen und somit die Anwendung des §. 300 St.-G. zu begründen. Er spricht

die zuversichtliche Erwartung aus, dass die Geschwornen seinen Klienten nichtschuldig erklären werden.

Nachdem der Vorsitzende K.-G.-P. Heinriche die sämtlichen Momente des Straffalles erschöpfend resümiert und den Geschwornen die Rechtsbelehrung erteilt hatte, ziehen sich dieselben zu Berathung zurück, um erst nach einer Stunde wieder im Verhandlungssaale zu erscheinen.

Der Obmann der Jury R. v. Pihl verkündet das Verdikt: die Schuldfrage wurde mit 11 Stimmen gegen eine Stimme bejaht, jedoch unter Verneinung der Punkte a bis g, also sämtlicher Punkte.

Ob dieses Wahrspruches entspinnt sich eine Controverse zwischen dem Staatsanwalt und dem Vertheidiger. Ersterer nämlich betrachtet die Schuldfrage für bejaht, während letzterer sie ganz richtig für verneint hält, da die Schuldfrage schwinden müsse, wenn die dieselbe begründenden Stellen verneint werden.

Der Obmann der Geschwornen, nochmals befragt, bestätigt den Wortlaut des vorerwähnten Verdiktes.

Da erhebt sich ein anderer Geschworne: Wir wollten den Angeklagten freisprechen, doch konnten wir die Frage, ob der Artikel in der Zeitung erschienen ist, nicht verneinen.

Der Gerichtshof zieht sich zur Berathung über die Auffassung des Verdiktes zurück und erklärt nach seinem Wiedererscheinen, dass er die Schuldfrage, da selbe den ganzen Artikel betreffe, als bejaht auffasse.

Der Vertheidiger verlangt die genaue Protokollirung des ganzen Vorganges und unter Vorbehalt der Nullitätsbeschwerde, dass sämtliche Geschworne über ihre Antwort öffentlich befragt werden.

Zehn Geschworne erheben sich nun und erklären, dass sie den Angeklagten schuldlos erklären wollten.

Mit Rücksicht auf diese Aeusserung beschliesst der Gerichtshof sie zur bessern Präzisirung ihrer Antwort nochmals ins Berathungszimmer zurückzuschicken, indem der Vorsitzende über Ersuchen des Vertheidigers denselben noch erklärt, dass sie ohne Rücksicht auf einzelne Stellen, wenn sie den Angeklagten für schuldlos halten, die Frage in ihrer Totalität verneinen können.

Nach kaum viertelstündiger Berathung, bei welcher der Präsident noch zu einer Aufklärung gebeten wurde und mit dem Staatsanwalt und Vertheidiger sich zu den Geschwornen verfügte, erscheinen die letzten wieder im Saale und der Obmann verkündet unter freudiger Erregung des Auditoriums folgenden Wahrspruch: Zehn Stimmen nein, zwei ja. — Diesem Verdikte gemäss füllte der Gerichtshof sofort das freisprechende Urtheil.

Fizika v narodnej šoli.

(Spisal Antonij Leban-Mozirski.)

III.

Tako in jednako lahko učitelj umevno deci predoči glavne reči o svetlobi. — Kar zadeva gorkote učitelj pak lahko tako postopa.

Kateri so viri gorkote? Solnce, kajti od njega je odvisna toplota ali temperatura različnih letnih in dnevnih časov; po solncu ravna se podnebje (klima) zemeljske poveršine. Kaj se zgodi, ako žgano apno z vodo polijemo? Vzbudi se gorkota. Zakaj je človeku po jedi gorkeje nego prej? Ker se jedila kemiško v želodecu razkrojijo in to vzbudi toploto. Kako se gorkota nastane? S trenjem in mnenjem. Ako dergnemo jeklo ob terdi kamen, nastane — ogenj. Tudi se svedri, tečaji . . . pri strojih močno vgrejejo. Kos lesa, ki se na stružnici hitro verti, more se s tem, da pritismo nanj močno drugega, uneti itd.

Zakaj odpadajo iskre, ako tolčemo z jeklom ob kremen? Zakaj ob cesti v dir tekočega konja švigajo iskre zvečer? Zakaj se vzgreje kladivo pri daljšej rabi, in kovač more žrebelj s spretnim kladivovanjem razbeliti? Zakaj se morajo osi pri voznih kolesih večkrat namazati (namastiti)? Zakaj si zažgemo roke, ako se po vervi hitro dol spustimo? Pri tem vprašanju, naj se otrokom pové, da je trenje in po njem preuzročena gorkota tem večja, čem hitrejšje se dol po vervi spustimo, ter čem dalja je daljina. Česa je potreba, da nastane ogenj? Potrebna je toplota, da se kaka reč vname in prosti dohod zraka. Zakaj vgasne luč, ako vanjo pihamo, ali ako veter potegne? Katere reči imenujemo gorljive, katere negorljive? Ali ogreto telo hitro toploto zgubi? Močno ogreto telo počasi izgubi svojo toploto, da se ohladi. Ravno tako je znano, da telo nizke topline zadobi počasi višo toplino, ako se segreje. Toplota se tedaj ne dá v kako telo zapreti, ampak se giblje neprenehoma. — Ako se del telesa segreje, opazujemo da se toplota od delkov do delkov razprostira, dokler se je niso vsi enako navzeli. Baš to se zgodi, ako se dotakneti telesi raznih toplio; toplejše telo se ohladi, merzleje se segreje, dok nemati obe enake topline; gorkeje telo privaja tedaj merzlejemu gorkoto. — Ali vsa telesa razširjajo enako hitro toploto skozi svojo tvarino? Ne; igla, ki jo na enem koncu razbelimo, ne moremo na drugem koncu prijeti, če se ne hočemo opeči. Temu nasproti sme še krajša terščica na enem koncu goreti, dočim njen drugi konec brezi škode držimo med persti. — Po tem razločujemo dobre in slabe prevodnike toplote. Kateri so najbolji prevodniki toplote? Kovine, dobri prevodniki so tudi kapljine, kamenje, mokri les, lažni zrak; rastlinsko vlakno in iz njega narejena

roba, svila, platno, mah, seno, sneg, led, steklo, smola, suhi les, rahla telesa in lukujičeva (volna, lasje, perje, slama, kožuovina, suhi zrak) so slabi prevodniki. Slabi prevodniki toplote toploto sicer počasu sprejemajo, ohranijo jo toda dalje časa, dočim jo dobri hitro prejemajo, a tudi hitro oddajajo. Po večernem razlaganju naj deca na sledeča vprašanja odgovarja:

Zakaj imajo kovinske konve (česka in poljska beseda za: kanne) za kavo in čaj navadno lesene roče? — Zakaj ne moremo žice dolgo časa držati nad lučjo, brez da se zažgemo, dočim fidibus brez opaznosti do perstov pogori? — Zakaj si lahko roko zažgemo, ako primemo ž njo žago, s katero smo ravno dalje časa žagali? Zakaj moremo, roko s pepelom potresši živo oglje na dlan položiti, brez da bi se zažgali? Zakaj mogo kovači razbeljeno oglje na roko položiti ter je dalje časa tako držati, ne da bi kaj neprijetnega čutili? — Zakaj razgrejō železne peči sobo bolj od glinastih? — Zakaj gori svečka, postavljena na leseno diljo, ne pa, ako jo postavimo na kovinsko pločo? — Zakaj nas po zimi kožuovina varuje mraza? — Zakaj damo ledenicam lesene, s slamo pokrite stene in slamnate strehe? — Zakaj je pod slamnato streho poletu hladno, po zimi pa gorko? Zakaj nahajamo v prav mrzlih krajih lesene hiše in ne kamene? — Zakaj ohranimo po zimi izbe topleje, ako je zavarujemo z dvojnatimi okni? — Zakaj nam je gorkeje v ohlapnej, nego v tesnej obleki? Zakaj ne pomrznō setvine, ako je krije sneg? — Zakaj nam je gorkeje poletu v črnej obleki nego v belej? — Zakaj je navadno proti jutru mrzleje nego po — noči? — Zakaj navadno pri oblačnem nebu nij primrazkov?

(Dalje prib.)

Kocenov zemljepis za narodne šole.

Poslovenil Ivan Lapajne.

II. Oddelek.

Zemlja kot bivališče človekovo.

(Dalje.)

21. Vojvodstvo Štajersko.

408 kvadr. milj (224 □ miriam.) in 1,130.000 ljudi.

Lepa štajerska dežela je sicer planinska dežela, vendar ima med gorami mnogo in dobro obdelanih ravnin in dolin. Na južnem Štajerskem se pa nizki hribi in prijetni homlci verstē z rodovitnimi doli in ravninami.

Na zgornjem Štajerskem ob virih Mure stopajo v deželo prvotne Alpe, ki se delē v dve veji. Med Muro in Anizo so nizke Ture (Hochgolling 9045' = 2860 m.). Dalje od Aniže

proti vzhodu do Semernika so železnorudniške gore. Protu jugu se pa odcepijo od prvotnih Alp dravsko-murske Alpe med Dravo in Muro. Te gore imajo več razrastkov. Severo-vzhodni odraslek derži na severni strani proti Muri, ki ga preseka, a se potem še dalje do Wechsela na dolujem Avstrijskem razširjuje. Jugovzhodni razrastek derži k Dravi in za Mariborom po lepih „slovenskih goricah“ v ravnino prehaja. Severne apneniške Alpe pokrivajo od Dachsteina deželne meje na levem bregu Aniže. (Tu so Hochthor 7000' = 2280 m., Hochschwab 7170' = 2268 m.) Med Savo in Savinjo na koroški, kranjski, štajerski meji so solčavske gore kot nadaljevanje južnih apneniških Alp, ki se tudi prek Savinje razširjujejo (Boč 3100', Donati 2800') in kot Maceljske gore na Hervatsko zlivajo. Med gorenjo Savinjo in Dravo je Pohorje (Velika kapa 4867' = 1539 m.) Najimenitnejše ravnine so: velika ptujska, rodovitna lipniška in lepa graška ravnina. Najdaljša in najimenitnejša reka na Štajerskem je Mura, ki izvira na Salcburškem in se pri Legradu na Ogerskem v Dravo izteka. Najvažnejši njen dotok je Murica. Drava pa priteče z Koroškega in teče od zahoda proti vzhodu. Ob kranjsko-štajerski meji teče Sava, ki sprejemlje Savinjo. Na Štajerskem izvirajo tudi Aniža, Raba in Travna, poslednji dve imate v tej deželi le kratek tok.

Na Štajerskem je več jezer, rudnic in toplic, n. pr. Aussee, Rogatec, Gleichenberg, Laško itd.

Podnebje je različno; na gorenjem Štajerskem ostro in hladno, na spodnjem Štajerskem mehko in toplo.

Na spodnjem Štajerskem se gosto naseljeni prebivalci pečajo največ s poljedelstvom in vinorejo, a tudi živinarstvom. Na zgornjem Štajerskem je zemlja za poljedelstvo neprimerna, tim pridnejše se glešta živina, ki je zlasti ob Murici (muriško pleme) izversta. Največji produkt zgornjega Štajerja so kopanine, v prvi versti železo, a tudi sol, premog itd.

Za duševno izobraženost skerbi na Štajerskem nad 700 ljudskih šol, več srednjih šol v Gradcu, Mariboru, Celji, Ptui in Ljubnem. Gledé narodnosti je na Štajerskem okoli 700.000 Nemcev in okoli 450.000 Slovencev, poslednji stanujejo po spodnjem Štajerskem. Politično je Štajerska na 19 okrajnih glavarstev razdeljena.

1. Gradec ob Muri, glavno mesto z 80.000 lj., ima vsučelišče, tehniko in več srednjih šol (po 2 gimnaziji in po 2 realki). Sedež sekovskega knezoškofa, več fabrik in živahna kupčija. Lep razgled z grada. Fürstenfeld, fabrika za tabak; Gleichenberg in Tobelbad, toplice; Voitsberg in Köflach, premogokopi; tudi pri Ivnicah (Eibiswald) so jame na premog.

2. Bruck na Muri (3000 lj.), živahna kupčija z železom, severo-vzhodno znamenita muriška dolina. Ljubno (5200 lj.) ima rudarsko šolo in realno gimnazijo, razvita obertnija z železom. Mariazell imenitna

božja pot in fužine. Vordernberg in Eisenerz sta železna rudnika. Železna obertinja je v Rottenmanu in Mürzzuschlag-u pod Semernikom. Judenburg, mesto na Muri, nekdanj za trgovino važno. Ausee ima kameno in varjeno sol. Admont je stara in bogata benediktinska opatija.

3. Maribor (13.000 lj.), sedež škofa lavantinskega, gimnazija, realka, moško učiteljsiše, vinorejska šola, živahna kupčija z vinom in drugimi izdelki. V okolici raste izvrstno vino. Vzhodno od Maribora se razprostirajo prijazne „slovenske gorice“, na jugu-zahodu je Pohorje. Ptuj (4000 lj.), staro mesto, ostaline iz rimskih časov, vinoreja, živahna kupčija, nižja realna-gimnazija. Radgona, mesto s 2000 lj., vinoreja; Ljutomer, z znanim dobrim vinom; Ormuž, malo mestice; Rogatec, kislavoda; Konjice in Slovenska Bistrica z dobrim vinom; Slovenski Gradec; Celje, (4200 lj.), staro rimsko mesto na Savinji, gimnazija, meščanska šola. Laško, Doberna in Rimske toplice s toplicami; Brežice, kupčija z vinom. V Hrastniku in Terbovljah se dobiva dosta premoga.

(Dalje prih.)

Dopisi.

Iz Gradca. V. Kar ste čitali v „Tagesposti“, že pred začetkom deželnega zbora, poterdilo se je popolnoma. Deželni odbor predložil je postavo, po kateri zgubijo vsi okrajni šolski sveti (razun mestnega v Gradcu) dosedanje pravice, saj nekoliko učiteljev imenovati, ino ta pravica pripada popolnoma deželnemu šolskemu svetu. Le predlagati bodo smeli okrajni šolski sveti po tri prosilce za vsako prazno službo, ino izmed teh se mora jeden imenovati, ako ni postavne zavire.

Tudi šolski odbor¹⁾ je sprejel to osnovo s toliko večino, da se ne more deželnemu zboru predložiti predlog manjšine. Ali nekateri poslanci še vendar mislijo braniti pravico okrajnih šolskih svetov v zbornici, ino svoje razloge precej jasno povedati.

Mnogo učiteljskih društev je vložilo prošnje zoper osnovano postavo — ali dosihmal še nobeden okrajni šolski svet. To se ne da lahko razumeti, ker leta 1874. so se potegovali tudi ti sveti za svoje pravice. Morebiti niso imeli sej v zadnjem času? Ali se nočejo zameriti deželnemu šolskemu svetu?²⁾

Iz Rajhenburga. Učiteljsko društvo za okraje Kozje, Sevnico in Brežice je imelo 5. aprila za letošnje društveno leto prvi glavni zbor v Rajhenburgu. S prijaznim nagovorom skupščino je otvoril predsednik g. Jamšek. Po odobrenji zapisnikov zadnjih dveh društvenih zborov omeni predsednik, da se je pomanjkanje učiteljev žalibože tudi v našem okrožji jelo čutiti (kaj bi pač znalo temu uzrok biti? Pis.); dalje, da se je ravnateljstvu štaj. „Lehrerbunda“ na vprašanje, kake korake je društvo že storilo, da bi bili članovi za čas zborovanja, podučevanja oproščeni, odgovorilo, da imamo za omenjene dneve od okr. šolskih svetov četrte

¹⁾ In deželni zbor v seji 16. aprila.

Ur.

²⁾ Žalostno je res, da se niso niti okrajni šolski sveti, niti okrajni zastopi za to važno pravico potegnili.

Ur.

privoljene. Na neko listnico, iz ktere je bilo skoraj videti, kakor da bi naše društvo ne imelo ob šolskih dnevih pravice zborovati, se je ugovarjalo, da je društveno vodstvo postavno postopalo, da so bili četrtki za zborovanja že v lanskem letu dovoljeni, ter so se za letos od kompetentnih oblastnij zopet dovolili. Dalje se je sklenilo, predložiti načrt peticije štaj. „Lehrerbunda“, naj bi dosedanje pravice pri nameščenju učiteljev okrajnim šols. svetom tudi v prihodnje še ostale po domačem deželnem poslancu, g. Žnidaržiču deželnemu zboru. Iz poročila predsednikovega o delovanju društva v pretečenem letu omenjam le, da je društvo štelu 3 podpore, pa 18 pravih udov, da je štirikrat zborovalo in napravilo izlet v Zagreb, da je imelo 6 prednašanj, in da je bilo v rokah sledečega odbora: Predsednik g. Jamšek, predsednikov namestnik g. Ornik, blagajnik g. Poljanec, pevovodja g. Kunstič, zapisnikarja g. Volavšek in Matko, odborniki gg. Drozg, Kline in Kokot. Ob enem nasvetuje kot zdravilo za naše društvo znižanje društvenine na 50 kr. in zmanjšanje števila zborovanj na tri. Denarničar g. Poljanec ceni društveno premoženje z ostalimi dolgovi na 60 gl.

Ker ima učiteljsko društvo za okraje Kozje, Sevnico in Brežice iz prvo imenovanega okraja malo, rekel bi, razun Koprivnice skoraj nič podpore (pač zavoljo neugodne lege), ker niso bili društveni shodi iz omenjenega okraja v zadnjem času nič zastopani, ker niti slišati nij, kdo da je še ud ali hoče ud dosednjega društva ostati — slišati je celo, da se tam samostalno društvo snuje — zato predlaga g. Ornik, naj se društvo v „brežko“ oziroma „sevniško-brežko“ ali kakor Poljanec meni, v zasavsko učiteljsko društvo prekersti, zborovanja pa v brežki okraj (Brežice-Videm) preloži. Če se ima ta predlog sprejeti in društvo prenarediti, če se društvenina zniža, če se število zborovanj zmanjša, o tem se bo po natančnejem preudarjenji in gotovem prepričanju pri prihodnjem zboru dogovarjalo.

V novi odbor so voljeni: g. J. Ornik, nadučitelj v Brežicah, predsednik; g. J. Poljanec, učitelj v Brežicah, predsednikov namestnik; g. A. Voglar, podučitelj v Brežicah, in gča. M. Šventnar, podučiteljica v Brežicah, zapisnikarja; g. J. Kunstič, učitelj v Sevnici, pevovodja; J. Matko, učitelj v Rajhenburgu, denarničar; gg. J. Drozg, učitelj v Koprivnici, J. Kline, učitelj v Artičah in A. Kokot, učitelj v Pišecah, odborniki.

Dosedanjemu predsedniku in ustanovitelju društva pa g. Poljanec v imenu navzočih primerno zahvalo izreče, na kar g. Jamšek tudi v prihodnje v blagor in razvijanje društva netrudljivo sodelovati obljubi.

Za prihodnji izlet je 3. maj odločen; kam?, o tem se bomo že še ob času sporazumeli.

M.

Iz teržaške okolice. Gospod urednik! V zadnjem mojem dopisu ste si izvolili napraviti: opazko „Nam se zdi, da gospod dopisnik pretira“. To je sicer res, da vse imenovane osebe niso neposrednji predstojniki učiteljev, ali posrednji so pa, kar je toliko slabše in hujše učiteljem, ker velikokrat ne vedo kje, kako, komu so se zamerili, vendar so toženi, grajani itd. Kako jè pa sè šolo? Šola ali prav za prav obiskovanje in napredovanje v šoli ima veliko nasprotnikov. Ti so: 1. stariši, 2. uboštvo, 3. vreme, t. j. mraz in vročina, 4. paša in pranje, 5. začetek in konec šol-

skega leta, 6. pomanjkanje šolske postave ali ostrega postopanja. Veliko starišev je nemarnih, drugi rabijo svoje otroke doma, za varuhe mlajših bratcev ali kako drugo malo delce. Še drugi so starodobneži ter reko: Če jaz živim, ki nijsem v šolo hodil, bo tudi moj otrok, če bo hotel. Od tod pride, da otrok ali popolnoma šoli herbet oberne, ali če uže v časih dohaja, malo za uk in šolo sploh porajta. Uboštvo. Mnogo je takih starišev v okolici, ki nijmajo lastnega prebivališča, nobenega opravka in toraj tudi zaslužka ne. Sledi toraj iz tega, da nijmajo kaj v usta in tudi ne kaj na život dajati ne sebi ne otrokom. Na pol nagí tedaj otroci posebno po zimi v šolo ne morejo. Po zimi včasih burja hudo brije, da si komaj odraščeni iz pod strehe upajo; po letu pa otrok iz paše živino domu prižene — ves uspehan je, kaj sne, ter zaspi mesto, da bi v šolo šel. Kakor hitro trava spomlad ozeleni, uže se začno šolske klopi v gorenji okolici prazniti; v spodnji okolici so pa skozi celo leto navadno v pondeljek in soboto prazne, ker v prvem slučaju otroci pasejo, v drugem pa materam perilo v mesto in iz mesta nositi pomagajo. V spodnji okolici škodnje obiskovanju šol tudi nepraktični začetek in konec šolskega leta. V mestu začnejo ljudske in srednje šole 1. septembra in sklenejo se junija. Obrani se tedaj mladino pred strašansko vročino (v kaki šoli 36 stopinj R.) V okolici pa, kjer nij niti stopinj gorkote manj, se otroci v šolo silijo. Sledi torej, da jih mnogo na mesto v šolo, k morju se kopat hodi. Tisti otroci ki so v mestu v šolo hodili, imajo uže počitnice, med tem ko njih tovariši še dva meseca, do konca avgusta v šolo hoditi morajo, ter večkrat izostanejo rekoč, zakaj bom v šolo hodil, saj ti imajo uže prosto. Verhu tega je pa še največje zlo to, da provincija Terst z okolico šolskih postav njima in da nij vpeljana obligatorično obiskovanje šole. Magistrat sicer zapoveduje in tudi se kaznijo starši — ali vse je le prazna beseda in pri tem ostane. Nemarni stariši pa ali njih namestniki, kedar vidijo, da jim nič ne storijo, če so bili prav k magistratu klicani ali kaj enacega — potem še manj njih otroke v šolo pošiljajo kakor popred.

Iz Ptuja 14. aprila. 12. t. m. se je zbralo na Ptui čez 30 učiteljev k društveni seji. Da se je toliko učiteljev zbralo, temu je vzrok le to, da je gospod nadzornik povabil učitelje, vdeležiti se shoda, ker se je pogovarjalo o nekterih točkah šolskega in učnega reda, ktere namerava ministerstvo predelati. Pred poldnem se je dnevni red društva rešil. Dopisnika „Slov. Učitelja“ in „Päd. Z.“ sta bila interpelirana, zakaj v omenjenih časopisih o našem društvu nikdar nič čitati ni. Gosp. Romih obljubi dopisovati „Päd. Z.“, za dopisnika „Slov. Učitelja“ se pa izvoli g. Žiher.

Sklenilo se je, da ptujsko učiteljsko društvo pristopi k prošnji celjskega učnega društva glede petletne priklade def. podučiteljem. O prostem dnevu v majniku, kar postava dovoljuje, določil se je 2. maja v ptujskem okraju, da ne bo potrebno tega sl. okr. šol. svetu naznanjevati posebej.

Gospod nadzornik je govoril o tedniku in o posameznih predmetih dobre svete dajal. Popoldan so se pretresovale točke: 8, 13, 24, 26, 37, 41 in 65. šolskega reda od 20. avgusta 1870. Debata o §. 24 bila je precej živahna, kajti nekteri so bili za šibo v šoli, drugi pa proti. G. Žiher

je nasvetoval šibo za laž in tatbino. G. Ferk je lepo govoril zoper šibo, in njegov predlog, naj ta točka nespremenjena ostane, je bil sprejet.

Pri točki 37. je g. Robič nasvetoval da naj pri domačih učiteljskih konferencah se tudi učiteljice ročnih del vdeležujejo, kar je pa g. Ferk pobijal, češ da omenjene družega ne razumó, nego „nogavico“. Dovoljujem si opaziti, da ravno za take, ki malo ali nič ne razumejo o šoli, bi bilo vdeleževanje pri konferencah koristno, vsaj bi se kaj učile!

Pri §. 65 se želi, naj se na mesto skušenj samo šolske veselice obhajajo. Pri posameznih debatah so se posebno vdeležavali g. nadzornik, g. Ferk, Kočmut, Robič, Možina, Vobič in drugi.

Še nekaj. Veselo je, in mnogo prinaša k duševnemu izobraževanju dobro obiskan učiteljski shod, a resniti se mora, da pri nas se učitelji le slabo udeležujejo. Vzrok temu je naprava, da učitelji na enorazrednih, kakor tudi na nekterih dvorazrednih šolah po četertkih učiti morajo. So pa tudi učitelji, katerim se ugodneje zdi, po mestnih ulicah pohajkovati, nego k društveni seji priti. Žiher.

Iz Št. Lorenca pod Prožinom. Celjsko učiteljsko društvo je zborovalo 5. aprila. Navzočih je bilo 19 udeležiteljev, med temi g. Radoslav Vodlak, učitelj v Št. Petru kot gost, ki je pa potem tudi kot ud k društvu pristopil. Udeleževanje društvenih shodov nij nikakor tako živahno, kakor je želeli; bližnji in daljši tovariši, kaj Vas zadržuje?

Zapisnik zadnje skupščine se poterdí; tudi društveni računi preteklega leta, po treh pregledovalcih pregledani, se poterdijo. G. zapisnikar prečita nekatere društvu došle dopise, ki se vzamó na znanje.

„Das Leben der Pflanze“ bil je predmet, kojega je potem obravnaval g. Vučnik, nadučitelj v Št. Jurji.

Živahno zanimanje se vname pri posvetovanji o peteciji na deželni zbor štajerski, v katerej društvo opozorovaje na §. šolske postave gledé petletnih doklad, prosi, da se med definitivne učitelje uštevajo tudi definitivni podučitelji, ker imajo takšni podučitelji ravno iste dolžnosti in bremen, kakor učitelji.

V drugej peticiji se je društvo obrnilo do sl. deželnega zbora s prošnjo, da se okrajnim šolskim svetom ohrani pravica, učitelje imenovati to pravico namreč namerava si deželni šolski svet zase prisvojiti.

V. J.

(Za dopis iz Ormuža ni bilo danes prostora.)

Slovstvo.

(„Schematismus der Volksschulen Steiermarks“) od leta 1876. je izdal deželni šolski nadzornik, g. Rožek; dobiva se po 50 kr. pri njem in pri c. kr. okrajnih glavarstvih.

Šolske novice in drobtine.

(Pravda.) 14. t. m. je bil odgovoren urednik „Slov. učitelja“, Drag. Lorenc pri končni obravnavi pred okrožno sodnijo v Celji, tožen radi ponatisa po §. 24. tiskovne postave, češ da je ponatisnil oni dopis (Iva-

netič-ev) iz „Slovenskega naroda“. Zagovornik bil je dr. Jos. Sernec. Bil je spoznan za krivega, in na 25 gld. globe obsojen; pa je napovedal pri-
tožbo na višjo sodnijo.

(„Učiteljsko društvo za slovenski Štajer.“) Odbor ima v četrtek 3. maja¹⁾ sejo pri sv. Miklavžu v ljubomskih gorica. Na dnevnem redu je: 1. Poročilo o delovanju predsednika, o stanju društva, odobrenje raznih naredeb predsednikovih in posvetovanje o daljnjem delovanju. 2. Posvetovanje o bodočem občnem zboru. 3. Posvetovanje o izdaji koledarja za leto 1878. 4. Razni predlogi. Seje se morejo udeležiti samo društveni odborniki.

(Iz štajerskega deželnega šolskega sveta). V seji 5. aprila. Med drugim se je posvetovalo o preliminarju štajerskega deželnega šolskega fonda za leto 1878. Rekurs krajnega šolskega sveta zoper nalogo okrajnega šolskega sveta, da se napravi sobo za šolske namene, se je zavrnil.

(Učni odbor štajerskega deželnega zbora, v katerem (odboru) je je tudi slovenski poslanec dr. Sernec, pretresuje postavo o pravici do imenovanja učiteljev.²⁾ — V goriškem deželnem zboru se je predlagalo o spremembi deželne šolske postave.

(Premeščenje.) Namesto dr. Mat. Wretschka, ki je premeščen na Dunaj, pride baje za deželnega šolskega nadzornika srednjih šol v Gradec g. Adam iz Linca, bivši ravnatelj graškega učiteljskega, in sedaj š. nadzornik gornje-avstrijski.

(Učiteljske konference.) Učitelji konjiškega in šmarskega okraja imajo 30. julija v Ločah okrajno učiteljsko konferenco; učitelji postojnskega okraja na Kranjskem pa 22. maja v Postojni.

(„Slov. Učitelj“), štev. 8 je bil zavoljo drobtine: „Bukovinski deželni šolski svet“ zasežen.

Konfisciran.

(Kranjski deželni zbor) je v nekaterih točkah spremenil postavo od 29. aprila 1873.

(Vabilo.) Ormuško okrajno učiteljsko društvo ima 3. maja ob 10. uri predpoldnem v šolskem poslopju pri sv. Miklavžu svoj redni shod, na dnevnem redu je: 1) odobrenje zadnjega zapisnika; 2) došla pisma; 3) Kemija vsakdanjega življenja (Lapajne); 4) O šolskih izletih (Štrinkelj); 5) Čebeloreja, dalje (Sinko); 6) Predlogi.

(Jayna zahvala.) Slavno ravnateljstvo vino- in sadjerejske šole v Mariboru je na prošnjo tukajšnje šoli blagohotno podarilo 100 jabelčnih divjakov in en zveženj cepičev, za kar se tu iskrena zahvala izreka.

V Št. Lorenen pod Prožinom, dne 10. aprila 1877.

Za šolsko vodstvo: V. JARC, učitelj.

Razpisi učiteljskih služeb po Slovenskem.

Na Štajerskem: V Št. lenartskem okraju v Slov. gorica: Podučiteljska služba v Sv. Lenartu (4razr.) s 480 (360) in stan.; učiteljska služba in podučiteljska služba pri sv. Benediktu (3razr.) s 550 oziroma 440 (330) in stan.; podučiteljska služba pri sv. Ruprehtu (2razr.) s 440 (330) in stan. Pri vseh je doklada 40 gld. iz okrajne blagajnice. Obrok je do

¹⁾ Pri slabem vremenu se preloži na 17. maj.

²⁾ Ta gosp. poslanec se je jako potegnil za pravico okrajnih šolskih svetov.

20. aprila. (Razpis smo brali še le 8. aprila v „Gr. Z“. Ali je to postavno? Ured.) Učiteljska služba pri sv. Križu pri Rogatem (4razr.) s 600 gld. in stan. do 15. maja na kr. š. svet.

Na Kranjskem: Dve učiteljski službi (ena s 500, druga s 400) v Škof. jiloki (4razr.) do 20. maja na kr. š. svet.

Premembe pri učiteljstvu po Slovenskem.

Na Kranjskem: Definitivno so imenovani gg.: Jož. Duler, učitelj v Dvoru pri Žužemberku, Fr. Weber, učitelj v Solcah, Mat. Mrak, učitelj na Dovjem, Jož. Kovšek, učitelj na Vinicah, Fr. Gross, nadučitelj v Zagojji pri Savi.

V Pragi v založbi **Felkl**-na in **sina** (Celetna ulica, č. 30) so izišle po priporočilu „Učiteljskega društva za slovenski Štajer“:

NOVE RISANKE

s slovenskimi napisi in s prav dobrim, debelim papirjem.

Perva, druga in tretja risanka so pikčaste, četrta ima čisti papir. V 1. risanki so pike 1 cm., v 2.—2 cm., v 3.—4 cm. narazen.

100 kosov velja **4 gld. 50 kr.**; posamezni sešitki (s 6 listi) so po 6 kr.

Za **slovenske šole** jih ima pa v zalogi

Janes Giontini in **Fr. Dubois**
v Ljubljani. v Ljutomeru.

Zlasti opozorujemo slavne okrajne šolske svete, p. n. gospode šolske ravnatelje in učitelje na naše, izverstne po najnovejših zemljepisnih znanostih uredjene zemeljske krogle (globe), luno- in planetostroje najnižjih cen v **slovenskem**, **hervatskem** in **serbskem** jeziku. Visoko naučno ministerstvo jih je v svojem času kot edino za šolo pripravne priporočilo.

 Vzori (obrazci) se na zahtevanje zastonj in franko pošiljajo.

Felkl in sina

4—12

tergovina s papirjem v Pragi.

Lastništvo „Učiteljsko društvo za slov. Štajer.“

Za uredn. odgovoren Drag. Lorenc. — J. M. Pajk-ova tiskarna v Mariboru.